הוי אומר מדה טובה מרובה ממדת פורענות. דבמידה טובה כתיב

דלתות ובמדת פורענות כתיב ארובות ודלת גדול מארובה דד' ארובות

יש בדלת במסכת יומא בפרק יום הכפורים (דף עו.) אלמא מדה

טובה מרובה. ומעכשיו אין לחמוה היאך יש באדם כח לקבל שכר כל

כך שהרי למדת פורענות נותן הקב"ה

כח באדם לקבלו כל שכן שנותן כח

בחדם לקבל מדה טובה: לדוקים.

[שכופרין באל חי]ש: רב יוסף אמר

אף בספר בן סירא. שיש בו דברי

הבאי ובא עליהם לידי ביטול תורה:

לא תיפשוט גילדנא מאודניה. כלומר

לא תטול עורו של דג אפילו מעל

אזנו מפני שאתה מפסיד העור דאזיל

משכיה לחבלא להפסידא אלא ללי

יתיה בנורא ואכול ביה תרתין גרילין

שאתה יכול לצלות עור הדג עמו

ולאכול בו שתי חלות דהוי לפתן לשתי

חלות: גלדנה. שם הדג. ל"א להכי

נחט מאודניה שדרכו של דג להתחיל

הפשטו מאזנו: אי מפשטיה. אי

ממשמעותיה קא מתמהת באורייתא

נמי כתיב: דלח לבעול שלח כדרכה.

דאין הגון לאדם לשנות את דרכו

והיינו דקאמר מאודניה: נא יישו.

אינו יכול לישן: קטנה קודם

שהביחה שתי שערות: נערה

משהביחה שתי שערות עד שירבה

שחור על הלבן הרי היא בוגרת:

בנערותה שמא תונה. משבגרה ראויה

היא לנישואין להכי אמר שלא תנשא: דויא. דאגה: מנע רבים. אותם

שאין לך עסק עמהם מנעם מתוך

ביתך: ולא הכל מביא ביתך. אפילו

אותם שאתה מתעסק עמהם לא תביאם תדיר לביתך אלא מבחוץ

תדבר עמהם: **איש רעים.** שיש לו

רעים הרבה: להתרועע. לסוף

מריעים לו שמתקוטט עמהם:

ולדקן. מי שוקנו דקה וחלושה:

קורטמן. תדע שחכם וחריף הוא

ביותר: עבדקן סכסן. מי שוקנו

עבה שוטה הוא: סכסן. כמו כל

בר בר חנא סכסא בבבא בתרא (דף

עד.): **נפח בכסיה.** מי שנופח אופיא

שבכוסו: לא לחי. בידוע שאינו למא:

אמר במאי איכול לחמא. האומר

באיזה לפתן אוכל פת זה: מב

לחמא מיניה. בידוע שאינו רעב

וקח הלחם מידו שאילו היה רעב היה

אוכל: מאן דאים ליה מעברתא

בדקניה. שזקנו מחולק ומפולל ויש בין

שני שיבולות כמין מעבר: **כולי עלמא**

תביאם תדיר לביתך

ל) יומא עו. [סוטה יא. וע' מ"ש חוס' שם ד"ה ולעולם], ברי"ף

וברא"שו. גו ב"ב טו:

ד) יומא עה: סוטה מב:,

ל) וברכות סג.ז. ו) ויבמות

ב"ב קמו.], ק) ב"ב קמה:,

ט) בס"א במקום כה"ד: מינין גלחים, י) [עי' יעב"ץ], כ) [יארע. רש"ש],

(ל [נדה 1:],

תורה אור השלם 1. ויצו שחקים ממעל וְדַלְתֵּי שָׁמַיִם פָּתָח:

תהלים עח כג 2. בִּשְׁנָת שֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁנָה לְחַנֵּי נֹחַ בַּחֹרֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹרֶשׁ בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹרֶשׁ בְּיוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְנֹת תְּהוֹם רַבָּה וַאֲרָבֹת הַשְּׁמִיִם נִפְתָּחוּ: בראשית ז יא

וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִּגְרֵי הָאֲנְשִׁים הַפּּשְׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעִתָּם לא תָמוּת דראון לכל בשר:

ישטיהו מו כד רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את ַלְנְהְּשָּׁהְּ לֹא תַשְּׁוִּהְוֹ אֶּוֹנ עֵצָה לִנְהֹּחַ עְלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנוּ תֹאבֵל וְאֹתוֹ לֹא תְּבֶרת כִּי הָאָדֶם עֵץ הַשָּׁדֶה לְבֹא מִפְּנֶיף הַשָּׂדֶה לְבֹא מִפְּנֶיף בַּמְצוֹר: דברים כיט בַּקְבוּרוּ 5. דְּאָנָה בְּלֶב אִישׁ יַשְׁחָנָּה וְדְבָר טוֹב יְשַׂמְחָנָּה: משלי יב כה איש רעים להתרעע.6 ייש אֹהֵב דְּבֵק מֵאָח: משלי יח כד משלי יח כד

7. כִּי רַבִּים חֲלְלִים הִפִּילָה וַעֲצָמִים כָּל משלי ז כו וָן גָּיָרָ. 8. כָּבְלוּב מְלֵא עוֹף בַּן בָּתֵיהֶם מְלַאִים מִרְמָה על כַן גָדְלוּ וַיַּעַשִּירוּ: ירמיהו ה כז

9. אַל תַּאֲמִינוּ בְרֵעַ אַי תבטחו באלוף משכבת

הַיקֶּךְ שְׁמֹר פִּתְחֵי פִיף: מיכה ז ה מילה אַל תִּתְהַלֵּל בְּיוֹם. מְחָר כִּי לֹא תַדַע מַה יַלֶּד יום: משלי כז א 11. כָּל יְמֵי עָנִי רְעִים

לא יכלי ליה. בערמימותיה דמתוך שחשב כל ימיו בערמות הוא משים ידו לזקנו ומושך כחדם שמחשב עד שנקרחה. ל"ח גרסינן הכרתח מי שיש לו היכר בזקנו שסעד כולי עלמא שלא סעדו אין יכולין להגיע לכחו. ל״א גוורתא והוא לשון קרחה. וכל הני דברי רוח ולכך אין

קורין בו: דרשינן. כלומר חמרינן להו בפרקא ומשמעינן להו לכולי עלמא כגון כל הני אשה טובה כו' אשה רעה לרעת לבעלה מה תקנתו יגרשנה מביתו כך הלשון של ספר בן סירא. אשה רעה מתנה רעה ל"ג: לפליים. מרוב הנאה חשובין ככפליים: אנ מט אצל בעלה. למסוך עמוי יין ושכר: רבים היו פלעי רוכל. כמה וכמה מכות מקבל רוכל המחזיר בעיר [ונושא] תכשיטי נשים ועסקו עמהם שפעמים שמולאו בעלה עמה מתיחד עם אשתו ומכהו ופולעו: המרגילים לדבר עבירה. ניאוף הרי הן כנילוץ מבעיר גחלת כשביב המבעיר את הפחם כך כל אשר להם כלה והולך: גחלח. אקרי פחם שאינו בוער כדאמריגן (ברכות דף נג:) גחלים עוממות. מ"ר: ככלוב. דירה של עופות: רבים יהיו דורשי שלומד. שתהא מתאהב עם הכל ואף על פי כן לא תגלה סודך לכולם אלא לאחד מני אלף: מה ילד יום. מה אירעי היום שמא למחר איננו שמת הוא היום: ונמצח. שמילר על יום שחינו עתיד לראות והיינו עולם שאינו שלו שהוא מצטער עליו ודואג על חנם מיום המחרת שלא תבא עליו לרה: כל ימי עני רעים וטוב לב משתה. פסוק הוא במשלי (טו): בשפל גגים גגו. שעני הוא ואינו יכול להגביהו לפיכך ממטר גגים לגגו שיורד מטר הגגים הגבוהים לגגו ומולפים עליו הגשמים ואין לו מנוחה אפילו בלילות: במרום הרים כרמו. שאין לו השגת יד לקנות כרם בשפלה בדמים יקרים וקונה לו בחחד מן ההרים בזול וכל עפר שהוא מוליא לזבל (ולדייר) מוליך הרוח מן ההר לשאר כרמים שבבקעה ונמלא העני נפסד: בעלי חלמוד. שקשה ללמוד מרוב קושיות וסוגיות שיש בו: משנה. נוחה ללמוד: רבא אמר איפרא. דבעלי תלמוד נהנין מיגיעו שידעו להורות איסור והיתר אבל בעלי משנה שונה

הוי אומר מדה מובה מרובה ממדת ס פורענות במדה מובה כתיב יויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מז לאכול ובמידת פורענות הוא אומר יוארובות השמים נפתחו במידת פורענות כתיב יויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר והלא אדם מושים אצבעו באור בעולם הזה מיד נכוה אלא כשם שנותן הקב"ה כח ברשעים לקבל פורענותם כך נותן הקב"ה כח בצדיקים לקבל מובתן: רבי עקיבא אומר אף הקורא בספרים החיצונים וכו': תנא בספרי צדוקים יוסף אמר בספר בן סירא נמי אסור למיקרי א"ל אביי מאי מעמא אילימא משום דכתב [ביה] לא תינטוש גילדנא מאודניה דלא ליזיל משכיה לחבלא אלא צלי יתיה בנורא ואיכול ביה תרתין גריצים אי מפשטיה באורייתא נמי כתב ילא תשחית את עצה אי מדרשא אורח ארעא קמ"ל דלא ליבעול שלא כדרכה ואלא משום דכתיב בת לאביה מטמונת שוא מפחדה לא יישן בלילה בקטנותה שמא תתפתה בנערותה שמא תזנה בגרה שמא לא תינשא נישאת שמא לא יהיו לה בנים הזקינה שמא תעשה כשפים הא רבנן נמי אמרוה יאי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אשרי מי שבניו זכרים אוי לו למי שבניו נקבות אלא משום דכתיב לא תעיל דויא בלבד דגברי גיברין קטל דויא הא שלמה אמרה זראגה בלב איש ישחנה ייר' אמי ור' אסי חד אמר ישיחנה מדעתו וחד אמר ישיחנה לאחרים ואלא משום דכתיב מגע רבים מתוך ביתך ולא הכל תביא אל ביתך והא רבי נמי אמרה דתניא ∘רבי אומר לעולם לא ירבה אדם רעים בתוך ביתו שנאמר יאיש רעים להתרועע אלא משום דכתיב זלדקן קורטמן עבדקן סכסו דנפח בכסיה לא צחי אמר במאי איכול לחמא לחמא סב מיניה מאן ראית ליה מעברתא בדיקני' כולי עלמא לא יכלי ליה אמר רב יוסף מילי מעלייתא דאית ביה דרשינן להו יאשה טובה מתנה טובה בחיק ירא אלהים תנתן אשה רעה צרעת לבעלה

מוסף רש"י מדה טובה מרובה. רנה טל חברחה. מדה מובה מרובה על הרעה חמש מאות בה, שבמדה טובה מתר (שתוח לד) נוצר חחד לאלפים, ובמדת פורענות הוא אומר (שם כ) על שלשים ועל רבעים, אף כאן מדת הטוב של ירידת המן **רבתה על ירידת מבול** (יומא (יומא להתרונד להתרועע. ברכות סג.). בן סירא אומר אף לילות. שלמה כתב כל ימי עני רעים. אבל כתב כג ימי עני רעים, חבנ בלילות כשישן יש לו מנוחה, ובן סירא אומר אף הלילות אין לו מנוחה, כי בשפל גגים גגר. ונמלא דלף י טולדו ביום סגליל (רשב"ם ר"ר קחום. ובמרום הרים לקנות במקום טוב וקונה בראש ההר וכל זבלים שהוא שתחתיו (כתובות קי:). ומעפר כרמו לכרמים. שפך לכרמים אחרים שהוא רנונו נחלטים במקום שאין עשיה ופך בו, נופל למטה בכרמים של עשירים שהם לעסוק נהן (ב"ב שם). בעלי תלמוד. שממית עלמו לכוין הלכות ולתרן לויות (שם קמה:)**. רבא** אמר איפכא. כל ימי עני אבור איפבא. כל ינוי עני רעים זה בעל משנה, שאינו יכול להורות הלכה מתוך משנתו וגם כי כשחולקות זו על זו אינו יכול לתרך, וטוב לב זה בעל הגמרא, שיודע משניות על עיקרס ובקי בטעמיהס ויש בידו כח להורות הלכה למעשה יעצב. לסון ג) בעלכון ואינו יודע מהו אומר דאין מורין תאכלנה (שם). אלו בעלי הלכה מתוך משנה 0: יסכן. יתחמם: משנה. ששונה משניות כל היום ואין לו אלא נער, מתקשה בטעמיהן ואינו יודנו לפרש (חוח) ידע נפוש (שט). יטבן. לשון חמימות כמו (מ״א א) ותהי למלך סוכנת, כלומר שנהנה מהן (שם). זה אסטנים. מי שדעתו קנה אסטגיס. מי שדעתו קלה לבו נמס בכל דבר מגונה

שהות כותה שדעתו

מזיה לו שום לכלוך ושם דבר

כמה ענינים הוא רואה וכמה מאורעות שלבו בוכה

מדיר עליהן (שם).

מאי תקנתיה יגרשנה מביתו ויתרפא מצרעתו אשה יפה אשרי בעלה מספר ימיו כפלים העלם עיניך מאשת חן פן תלכד במצודתה אל תם אצל בעלה למסוך עמו יין ושכר כי בתואר אשה יפיה רבים הושחתו זועצומים כל הרוגיה רבים היו פצעי רוכל המרגילים לדבר ערוה כניצוץ מבעיר גחלת •ככלוב מלא עוף כן בתיהם מלאים מרמה מנע רבים מתוך ביתך ולא הכל תביא ביתך רבים יהיו דורשי שלומך גלה סודך לאחד מאלף 'משוכבת חיקך שמור פתחי פיך אל תצר צרת מחר ייכי לא תדע מה ילד יום שמא למחר איננו ונמצא מצמער על עולם שאינו שלו "בכל ימי עני רעים בן סירא אומר אף לילות בשפל גגים גגו ובמרום הרים כרמו מממר גגים לגגו ומעפר כרמו לכרמים [סימן זיר"א רב"א משרשי"א חנינ"א מובי"ה ינא"י יפ"ה יוחנ"ן מרח"ם יהוש"ע מקצ"ר] ∘אמר ר' זירא אמר רב מאי דכתיב כל ימי עני רעים אלו בעלי תלמוד ומוב לב משתה תמיד אלו בעלי משנה רבא אמר איפכא והיינו דאמר רב משרשיא משמיה דרבא מאי דכתיב ימסיע אבנים יעצב בהם אלו בעלי משנה ובוקע עצים יסכן בם אלו בעלי תלמוד רבי חנינא אומר כל ימי עני רעים זה מי שיש לו אשה רעה ומוב לב משתה תמיד זה שיש לו אשה מובה רבי ינאי אומר כל ימי עני רעים זה אסמנים ומוב לב משתה תמיד זה שדעתו יפה רבי יוחנן אמר כל ימי עני רעים זה רחמני ומוב לב משתה תמיד זה אכזרי רבי יהושע בן לוי אמר כל ימי עני רעים זה